

Tko je kome što?

NATO i njegovi partneri

Marinko Raos

**Za odnose nekoga političko-
vojnog saveza i njegovih članica
s ostalim zemljama ključno je
poimaju li se one kao neprijatelji,
kao suparnici ili kao prijatelji**

Tko su sve partneri NATO-a?

Veći dio svoje više od šezdeset godina duge povijesti Sjevernoatlantski se savez (NATO), osnovan daleke 1949. godine kao dio "sanitarnog kordona" oko tadašnjega Sovjetskog Saveza i njegovih satelita, kao organizacija nije previše bavio partnerskim odnosima s državama koje nisu njegove članice, a ni s drugim međunarodnim organizacijama. NATO je bio dio "obrambenoga lanca", čije su karike bili i drugi regionalni vojni savezi, kao što su SEATO i CENTO. Samo je jedna država bila članica svih tih saveza – Sjedinjene Američke Države. Razumljivo, jer svi su oni osnovani kao dio američke strategije suzbijanja komunizma (*containment*). Kako znamo, od tih saveza danas još postoji, djeluje i širi se jedino NATO. Od početnih dvanaest država članica te šesnaest koliko ih je imao osamdesetih godina 20. stoljeća, NATO se proširio na dvadeset osam članica, među kojima je od 2009. i naša zemlja.

Partnerstvo kao naziv i kao praksa stekli su veliku, prema mišljenju mnogih, čak i središnju važnost u djelovanju Saveza devedesetih godina 20. stoljeća nakon pada komunizma u Srednjoj i Istočnoj Europi i Euroaziji te raspada Varšavskoga pakta, NATO-ova istočnog pandana i protivnika.

Prije nego što nastavim razmatranje, nužne su dvije napomene. Prva je teorijsko-metodološka. Premda je ovo stručni članak, držim potrebnim odrediti vlastito teorijsko polazište. Nasuprot mnogima koji drže da je proučavanje političko-vojnih saveza, kakav je NATO, te područja sigurnosnih studija uopće,

Marinko Raos, magistar političkih znanosti, politički savjetnik u Stalnom predstavništvu Republike Hrvatske pri NATO-u u Bruxellesu. Svi stavovi izraženi u tekstu su autorovi i ne predstavljaju službena stajališta Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. E-pošta: Marinko.Raos@mvp.ei.hr

broj 9 - ožujak 2012.

"kao stvoreno" za realistički pristup, bio on neorealističan (defenzivan) ili (neo)klasičan (ofenzivan), te za razliku od ne tako malobrojnih autora koji smatraju da se teorijski pristupi mogu uzimati i opet odlagati po volji, poput francuskih ključeva različite veličine iz kutije s alatom, kako već koji bolje odgovara pojedinom slučaju ili pojedinom aspektu nekog slučaja, autor ovih redaka za svoje polazište uzima umjereni konstruktivizam, na tragu Alexandra Wendta (1999). Kritike za nedosljednost na račun toga pristupa možda i nisu posve neutemeljene (nije ovdje mjesto za bavljenje time), ali upravo takav "nedosljedni" konstruktivizam omogućuje uključivanje uvida dobivenih s različitih realističkih i liberalnih gledišta, a time i praktičnu primjenljivost.

Slijedeći Wendta, možemo ustvrditi da je za odnose nekoga političko-vojnog saveza i njegovih članica s ostalim zemljama ključno poimaju li se one kao neprijatelji, kao suparnici ili kao prijatelji. Naravno, vrijedi i obratno. Upravo s tog polazišta može se najbolje razumjeti ona specifična kombinacija vrijednosti i interesa, političkoga, obrambenog i vojnog, koja karakterizira NATO-ov odnos sa zemljama nečlanicama, osobito s partnerskima, a i ostalim međunarodnim organizacijama. To osobito vrijedi za razdoblje nakon svršetka Hladnog rata, a njime se ovdje i bavimo.

U službenoj NATO-ovoj uporabi naziv "partner" rezerviran je samo za države nečlanice s kojima postoji formalno uspostavljena suradnja: tzv. "partnerski okvir" ili formalizirani godišnji program partnerske suradnje

Druga se napomena odnosi na vremensko, prostorno i terminološko ograničenje dosega ovog članka. Kako je uvodno napomenuto, ovdje govorimo samo o razdoblju nakon raspada Sovjetskog Saveza i pada komunizma u Srednjoj i Istočnoj Europi, Sjevernoj i Srednjoj Aziji. Prostorno, pridjev "europski" iz naslova valja shvatiti ne u čisto zemljopisnome, nego u geopolitičkom i geostrateškom smislu. Ukratko, NATO-ovim europskim partnerima ovdje smatramo države članice Euroatlantskoga partnerskog vijeća (EAPC), koje pritom nisu članice NATO-a. Iz toga ćemo izuzeti Rusiju, Ukrajinu i Gruziju. Razlog, dakako, nije njihova nevažnost – naprotiv. Slobodno se može reći da je Rusija NATO-ov najveći, najvažniji i najteži partner. No premda svaka zemlja i njezina suradnja s NATO-om imaju svoje specifičnosti, te tri zemlje imaju vlastite bilateralne partnerske okvire: Vijeće NATO-Rusija, Komisiju NATO-Ukrajina i Komisiju NATO-Gruzija. Stoga zaslužuju i posebno razmatranje.

Terminološki, naziv "partner" za zemlju s kojom surađujemo američkog je podrijetla, kao i toliko toga u Sjevernoatlantskom

savezu i u vezi s njime. U izvornoj je američkoj uporabi njezino značenje vrlo rastezljivo i nejasno; u svakom slučaju, znači nešto pozitivno. Tako su za američke dužnosnike često "partneri" i saveznici u NATO-u, poput Turske ili Hrvatske, zemlje u dvostranom savezničkom odnosu sa Sjedinjenim Državama, poput Australije ili Japana, a isto tako i partneri u NATO-ovu smislu, kao što su spomenute tri istočnoeuropske zemlje. Štoviše, nakon bilateralnoga sastanka s državicima iz tih zemalja, službeni Washington nazvat će koji put "partnerima" i države kao što su Brazil ili Indija, koje su važne, s kojima postoje razvijeni odnosi, ali koje nisu partneri SAD-a ni u kakvome formalnom smislu.

U službenoj NATO-ovoj uporabi naziv "partner" rezerviran je samo za države nečlanice (ne za međunarodne organizacije) s kojima postoji formalno uspostavljena suradnja: tzv. "partnerski okvir" ili formalizirani godišnji program partnerske suradnje.

Što su partneri NATO-u?

U oskudnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi o NATO-ovim partnerstvima može se naići na tvrdnju da NATO svoja partnerstva razvija stihijski, bez nekoga utvrđenog cilja ili plana. Tvrdnja uopće ne stoji, a čini se da je proizašla iz uskog shvaćanja autora da je buduće članstvo u NATO-u jedina moguća svrha partnerstava, što nije bio slučaj (makar gledano s NATO-ove strane) u početku uspostave partnerske suradnje s većinom partnerskih zemalja koje su danas članice Saveza. Ranijih 1990-ih postojao je, naime, neformalan, ali čvrst dogovor (u svakom slučaju, službena Moskva ga je tako tumačila) SAD i Rusije da NATO neće širiti članstvo na bivše članice Varšavskog ugovora.

Uzevši u obzir da je NATO političko-vojni savez suverenih država, lako je razumljivo da partnerstva s pojedinim ili svim europskim (odnosno euroazijskim) zemljama imaju različit smisao, važnost, pa i ciljeve. Samo jedan primjer: partnerstvo s Crnom Gorom znači jedno Hrvatskoj, drugo Sjedinjenim Državama, a treće (i to ne baš previše) Islandu. Unatoč tim različitostima, neki su osnovni ciljevi zajednički svim saveznicima za suradnju sa svim partnerima: obrambena i vojna suradnja radi razvoja interoperabilnosti (mogućnosti zajedničkoga vojnog djelovanja u operacijama), boljega međusobnog upoznavanja i razumijevanja; demokratski razvoj u partnerskim zemljama (a to, kao

Mogli bismo, u Wendtovu stilu, reći da je glavna svrha NATO-ovih europskih (euroazijskih) partnerstava učvrstiti postojeća prijateljstva i takmace pretvoriti u prijatelje

važan dio, uključuje i reforme obrambeno-sigurnosnog sektora radi demokratskog nadzora nad njim) te politički dijalog s njima s prvenstvenom svrhom sprečavanja izbijanja kriza, upravljanja krizama koje su već izbile i saniranja posljedica kriza koje su prošle "vruću" fazu.

Mogli bismo, u Wendtovu stilu, reći da je glavna svrha NATO-ovih europskih (euroazijskih) partnerstava učvrstiti postojeća prijateljstva i takmace pretvoriti u prijatelje. Protivnici među partnerima bili bi anomalija; među takve bi se mogla ubrojiti Bjelorusija, no njezina je suradnja s NATO-om na vrlo niskoj razini, znatno niže od suradnje ostalih partnerskih zemalja.

Kako smo već rekli, ciljevi i pogledi na partnere uvelike se razlikuju među pojedinim članicama Saveza. No prije nego što prijedemo na opis tih ciljeva i pogleda po zemljama i njihovim skupinama, valja znati da se u Savezu partneri o kojima govoremo dijele na tri neformalne, ali vrlo čvrste skupine:

- 1) zapadnoeuropski partneri: Austrija, Finska, Irska, Malta, Švedska i Švicarska;
- 2) balkanske zemlje aspirantice na članstvo: Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Makedonija;
- 3) ostale istočnoeuropske odnosno euroazijske partnerske zemlje: Armenija, Azerbajdžan, Bjelorusija, Kazahstan, Kirgizija, Moldavija, Srbija, Tadžikistan, Turkmenija i Uzbekistan.

Za Sjedinjene Države svi su partneri važni ponajprije zbog svog doprinosa operacijama (na prvome mjestu ISAF-u). Taj doprinos može biti vojni – u ljudstvu i tehnici (i takav je na najvišoj cijeni), ali i drugačiji – financijski, logistički (baziranje, opskrba, provoz) itd. Tako osobito promatraju zapadnoeuropske partnere, s kojima se suradnja i zajedništvo u općemu političkom, gospodarskom i kulturnom okviru Zapada podrazumijevaju te se razvijaju i na mnoge druge načine mimo NATO-a. Što se tiče istočnoeuropskih i euroazijskih partnera, za SAD je vrlo važan njihov demokratski razvoj koji treba omogućiti da barem ne budu izvor nestabilnosti, nego da pridonose stabilnosti svoje regije, a ako je moguće, jednog dana postanu i "jedna od nas" – članica NATO-a.

Kanada partnere promatra gotovo isključivo u kontekstu operacija. I za Ujedinjeno Kraljevstvo na prvom su mjestu operacije, ali ono iskazuje znatno zanimanje i za demokratski razvoj u partnerskim zemljama iz druge i treće skupine država. Skandinavske članice (Danska, Island i Norveška) iznimno su zainteresirane za snažnu suradnju sa skandinavskim partnerima. Finskom i Švedskom, s kojima su tradicionalno povezane vrlo bliskim odnosima na svim područjima. Iskazuju interes i aktivnost i za suradnju s ostalim partnerima. U skladu sa svojom općom politikom, najviše se zauzimaju za što potpunije poštivanje građanskih i ljudskih prava, i to ponajviše u onim partnerskim zemljama u kojima se ona, prema njihovoj ocjeni, u praksi ne poštuju dovoljno.

Za Njemačku je suradnja s partnerskim zemljama važna, osobito s istočnoeuropskim i euroazijskim partnerima, te je vrlo aktivna u političkom dijalogu i praktičnoj suradnji, pri čemu ih shvaća ponajprije kao sredstvo za demokratski preobražaj tih partnerskih zemalja. Francuska, u skladu sa svojom vanjskom i sigurnosnom politikom koja uključuje značajan vojni angažman na više mjesta i na više načina, u suradnji s partnerima u prvi plan stavlja obrambeno-vojnu suradnju, premda ne zaboravlja ni demokratski razvoj. Partnerska je suradnja dio cjelovite francuske koncepcije sigurnosti u Europi i svijetu u kojoj NATO zauzima istaknuto mjesto, ali sa snažnim naglaskom na njegov broj 9 - ožujak 2012.

vojni te širi obrambeno-sigurnosni aspekt, dok se u političkom smislu prednost daje djelovanju UN-a i EU-a, odnosno djelovanju posredstvom njih.

Članice NATO-a u široj Jugoistočnoj Europi (kojima, uz Albaniju, Bugarsku, Grčku, Hrvatsku, Rumunjsku i Tursku, možemo politički pribrojiti i Italiju i Mađarsku) u ukupnom djelovanju u NATO-u vrlo važno mjesto daju suradnji s partnerskim zemljama iz te regije. Kako sve, osim Srbije, iskazuju želju za pridruženjem Savezu, ta su nastojanja ponajprije usmjerena na pomaganje zemljama aspiranticama da što prije ostvare tu svoju ambiciju. Naša je zemlja, premda je i sama tek nedavno ušla u članstvo NATO-a, jedna od najaktivnijih u toj skupini.

Turska je iznimno aktivna u svemu što se tiče Balkana, pa tako i u NATO-u, gdje se nastoji profilirati kao vodeća zagovornica ostvarivanja članskih aspiracija triju zemalja i interesa regije općenito. Premda je Italiji, kao i za Portugalu i Španjolskoj, važnija suradnja sa sjevernoafričkim i bliskoistočnim partnerima iz Mediteranskog dijaloga (tim se NATO-vim partnerskim okvirom ovdje ne bavimo), i ona je snažno angažirana na Balkanu. Rumunjskoj je pak na prvome mjestu partnerstvo sa susjednom Moldavijom s kojom je vežu snažne povijesne i etničke veze.

NATO-ova suradnja s partnerima čini praktički nezamislivim bilo kakvu buduću vojnu operaciju u kojoj bi se vojnici iz savezničkih i partnerskih zemalja našli na suprotnim stranama

Premda različite savezničke zemlje imaju različita tematska i zemljopisna težišta u partnerskoj suradnji, pa i procjene koliko pojedine zemlje, osobito aspirantice na članstvo, ispunjavaju postavljena mjerila, navedeni ciljevi zajednički su svima. Izobrazba i obuka, naoružanje i vježbe prema NATO-ovim standardima i uz pomoć NATO-ovih stručnjaka od višestruke su koristi kako partnerskim zemljama tako i Sjevernoatlantskom savezu i njegovim članicama. Oružane snage koje su uspješno postigle interoperabilnost s NATO-om dosegnule su tako najviše vojne standarde. Istodobno, da bi do toga došle, znatan dio njihovih časnika morao se dobro upoznati sa savezničkim časnicima i načinom rada u savezničkim vojskama. Stoga je samo naizgled paradoksalno što su vojni časnici iz više partnerskih zemalja s ozbiljnim demokratskim deficitima znatno "zapadniji" – demokratskije nastrojani i širih pogleda od vladinih krugova i većine državnih službenika u svojim zemljama.

S druge strane, saveznici su tijekom suradnje dobro upoznali vojnu doktrinu, ustroj, raspored, naoružanje i sve ostale jake i slabe strane oružanih snaga partnerskih zemalja. Stvorena je i navika suradnje. Zbog svega toga u većini vojnih operacija i misija pod NATO-ovim vodstvom sudjeluju i partneri, a ako i ne sudjeluju, onda u najmanju ruku ne ometaju suradnju. NATO-ova suradnja s partnerima čini praktički nezamislivim bilo kakvu

buduću vojnu operaciju u kojoj bi se vojnici iz savezničkih i partnerskih zemalja našli na suprotnim stranama.

Značajan dio "partnerskog paketa" jest i civilni nadzor nad oružanim snagama te rad na njihovoj transparentnosti i odgovornosti, što uključuje i suradnju s civilnim društvom. Što se

Ne može se ne spomenuti kako i u NATO-u, kao i u EU-u, postoji "zamor od proširenja" (*enlargement fatigue*)

tiče širega demokratskog razvoja – omogućavanja slobodnih i poštenih izbora, slobode govora i okupljanja, slobode medija, slobodnog razvoja civilnog društva, građanskih i ljudskih, osobito manjinskih prava – NATO najviše može i uspijeva činiti kod zemalja koje nastoje postati njegovim članicama. Kod drugih, može kritizirati i apelirati, no tu je mogućnost utjecaja, kao uostalom i intenzitet suradnje, na partnersku zemlju znatno manja. Pomaže to što u takvim slučajevima obično u istom smislu i smjeru (ako već ne i usklađeno) djeluju i EU, Vijeće Europe i OESS.

Govoreći o proširenju, ne može se ne spomenuti kako i u NATO-u, kao i u EU-u, postoji "zamor od proširenja" (*enlargement fatigue*). Postoji općenita suglasnost da sastanak na vrhu NATO-a u Chicagu u svibnju 2012. neće biti *summit* proširenja. Unatoč presudi Međunarodnoga suda, članstvu Makedonije u NATO-u i na putu još stoji spor o imenu s Grčkom, kojemu se rješenje ne nazire. Crna Gora tek od 2010. provodi Akcijski plan za članstvo (MAP). Ministri vanjskih poslova NATO-a donijeli su na sastanku u Tallinnu (Estonija) u travnju 2010. odluku da mu može pristupiti i Bosna i Hercegovina, ali pod uvjetom da niz vojnih objekata bude prenesen i uknjižen na saveznu državu BiH. No politička elita, a ni široki slojevi u jednome od dvaju entiteta (Republici Srpskoj), i nisu baš skloni članstvu te zemlje u NATO-u.

Što je NATO partnerima?

Kako smo već naveli, NATO-ovi europski i euroazijski partneri obično se dijeli na nekoliko skupina.

Za balkanske države aspirantice, osobito za njihove političke elite, ulazak u NATO jasan je cilj. Za te bi elite članstvo u snažnome političko-vojnom savezu značilo ne samo – pa ni prije svega – jačanje nacionalne sigurnosti, nego svojevrsnu svjedodžbu o demokratskoj i obrambenoj zrelosti zemlje, o njezinoj pripadnosti Zapadu, a time i korak bliže željenom članstvu u Europskoj Uniji. Politička i vojna vodstva tih zemalja svjesna su da su reforme potrebne za dostizanje standarda potrebnih za članstvo teške, dugotrajne i nerijetko bolne, ali i da su dobre za zemlju, čak i bez obzira na to hoće li zemlja postati članicom Saveza i kada. Napokon, one su uvelike podudarne s reformama koje vode članstvu u EU.

U Makedoniji postoji suglasje o potrebi članstva na ljevici i desnici, među političkim vodstvima etničkih Makedonaca i etničkih Albanaca, uz potporu velike većine pučanstva. Drugači-

je je u BiH, gdje članstvo te zemlje u NATO-u podupiru velika većina Hrvata i Bošnjaka te njihova politička vodstva, dok su zagovaratelji članstva među Srbima izrazita manjina. To je i razumljivo, imajući u vidu da se NATO u toj zemlji i još pretežno promatra u kontekstu rata u BiH 1990-ih godina i njegove uloge u poraću. U Crnoj Gori je političko vodstvo sada izrazilo atlantističko, no članstvo podupire samo oko trećina građana, što odražava složenu etničku i političku sliku u toj zemlji.

Srbija zasad ne samo što nema ambicija da uđe u NATO, pa se i službeno proglasila neutralnom, a aktivna je i u Pokretu nevrstanih zemalja, nego je i zaustavila razvoj suradnje s NATO-om zbog njegove uloge na Kosovu. Za službeni Beograd nije toliko riječ o NATO-ovoj intervenciji zbog Kosova 1999. godine koliko o sadašnjem djelovanju mirovne operacije KFOR pod NATO-ovim vodstvom. Znatna dio javnosti u Srbiji to dvoje ne razdvaja. Pritom nema bitna utjecaja ni činjenica da je KFOR statusno neutralan, uzimajući u obzir to što četiri članice Saveza nisu priznale Kosovo kao neovisnu državu niti to namjeravaju uskoro učiniti.

Među istočnoeuropskim i euroazijskim (postsovjetskim) partnerima također postoje prilične razlike, premda nijedna od tih zemalja ne kani postati članicom Saveza. Već smo spomenuli težak demokratski deficit Bjelorusije pod vlašću predsjednika Lukašenka, čija je suradnja sa Savezom na vrlo niskim granama. Osim toga, ta je zemlja, baš kao i Armenija i četiri postsovjetske srednjoazijske republike (Kazahstan, Kirgizija, Tadžikistan i Uzbekistan), članica CSTO-a – Organizacije Ugovora o kolektiv-

Za balkanske države aspirantice članstvo u snažnome političko-vojnom savezu značilo bi ne samo – pa ni prije svega – jačanje nacionalne sigurnosti, nego svojevrsnu svjedodžbu o demokratskoj i obrambenoj zrelosti zemlje, o njezinoj pripadnosti Zapadu, a time i korak bliže željenom članstvu u Europskoj Uniji

noj sigurnosti, vojnoga krila Zajednice neovisnih država (ZND) pod ruskim vodstvom. Toj organizaciji, koja je osnovana 2002, ali tek odnedavno pokazuje znakove jače aktivnosti, Uzbekistan je pristupio 2006, dok su ostale nabrojene države utemeljiteljice. Azerbajdžan je istupio 1999. zbog neriješenoga zamrznutog sukoba s Armenijom oko Gorskoga Karabaha. Moldavija se službeno proglasila neutralnom i nikad nije ni bila članica CSTO-a. Politički dijalog NATO-a sa svim tim zemljama tek se u posljednje vrijeme ponešto intenzivira, dok se obrambena i vojna suradnja odvija na različitim stupnjevima i načinima.

Pritom su suradnja u vezi s operacijom ISAF u Afganistanu te s time povezane djelatnosti, kao što su borba protiv terorizma te krijumčarenje oružja i ljudi, barem jednako važne kao i reforma obrambeno-sigurnosnog sektora.

Što se tiče zapadnoeuropskih partnera, to su sve bivše neutralne (i jedna nesvrstana) zemlje. Dok je za neke (Austriju) neutralnost ustavna kategorija, a za neke praktički dio samodefinicije (Švicarska), Švedska se sve više i službeno određuje kao neutralna zemlja. Zapravo, nakon nestanka Varšavskog ugovora neutralnost je kao pojam i kao političko-vojna orijentacija ostala u prošlosti.

U svakom slučaju, položaj zapadnoeuropskih NATO-ovih partnera unekoliko je komforniji, a svakako znatno različit od balkanskih, istočnoeuropskih i euroazijskih zemalja. Ponajprije, od saveznica nitko ne dovodi u pitanje njihovu demokratsku legitimnost niti od njih traži bilo kakve promjene političkog sustava. Također, nitko ih ne nagovara da postanu članice. Od njih se traže i očekuju samo razumijevanje i suradnja na političko-financijskom i – prema prilikama i mogućnostima – vojnom planu.

Prema intenzitetu suradnje s NATO-om i bliskosti s njime, među zapadnoeuropskim partnerima postoje znatne razlike. Švedska i Finska značajno sudjeluju NATO-ovim operacijama, pa i u borbenim djelovanjima; također, politički surađuju sa Savezom u vezi s time. Moglo bi se reći da su na tom planu znatno aktivnije i od mnogih članica Saveza. Za te bi se dvije zemlje gotovo moglo reći da su politički i vojno članice NATO-a po svemu, osim po imenu. U svakom slučaju, članstvo nije više nezamislivo za znatan dio političke elite i javnosti – ali je to ipak još manji. Osim toga, suprotno je dugoj tradiciji, a u finskom slučaju hipotetično bi članstvo svakako utjecalo na kvarenje odnosa sa susjednom Rusijom.

Austrija sa svojim, prema opsegu i proračunu, razmjerno skromnim oružanim snagama također sudjeluje u mirovnim operacijama pod NATO-ovim vodstvom (KFOR), ali ne i u borbenim djelovanjima. Politički je suradnja s NATO-om manje eksponirana. Švicarska je vrlo djelatna na planu izobrazbe i obuke, ali u operacijama ne sudjeluje, što je uvjetovano njezinim ustavnim i političkim okvirom. Najmanje su aktivne i najuzdržanije u toj skupini Irska i Malta, koja je ponovno postala NATO-ov partner tek 2008.

Zaključak

Premda suradnja s europskim i srednjoazijskim zemljama Savezu od 2009, kada su članice postale Hrvatska i Albanija, ne donosi nove članice, a takav razvoj nije odviše vjerojatan ni u skoroj budućnosti, to još ne znači da je to partnerstvo nebitno i besciljno. Ono na razne načine, u mnogo malih koraka koji su često skriveni od očiju javnosti ili su, prema procjeni novinara, javnosti nezanimljivi, znatno pridonosi sigurnosti i stabilnosti euroazijskog prostora jačanjem povjerenja i suradnje među članicama i nečlanicama NATO-a, pri čemu je u središtu upravo osjetljivo područje obrambene, vojne i sigurnosne suradnje. Sve je važnija i suradnja u borbi protiv tzv. rastućih sigurnosnih izazova, kao što su terorizam, širenje oružja za masovno uništenje, krijumčarenje oružja, droga i ljudi, gusarstvo, kibernetički napadi i drugo. Za zapadnoeuropske je partnere važno i to što suradnjom s NATO-om čuvaju osjećaj pripadnosti političkom Zapadu. To je pak upravo ono čemu zemlje aspirantice teže. A za one države, većinom postsovjetske, koje ne teže članstvu u NATO-u, suradnja s njime omogućuje povećanje standarda za vlastiti obrambeno-sigurnosni, pa i politički sustav, dok im na području međunarodne politike širi manevarski prostor.

Literatura

- Active Engagement, Modern Defence: Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization* (2010). Brussels: NATO Public Diplomacy Division.
- Basic Document of the Euro-Atlantic Partnership Council* od 30. svibnja 1997. http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25471.htm (pristupljeno 6. siječnja 2012).
- Edström, H., Matlary, J. H., Petersson, M. (ur.) (2011). *NATO: The Power of Partnerships*. London i New York: Palgrave Macmillan.
- Moore, R. R. (2010). *Partnership Goes Global: The Role of Nonmember, Non-European Union States in the Evolution of NATO*. U: Aybet, G., Moore R. R. (ur.). *NATO in Search for a Vision*. Washington: Georgetown University Press.
- The North Atlantic Treaty (2006, 1949¹). U: *NATO Handbook*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division, Appendix 2, str. 371-373.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press. ■